

Anmeldelse

Nye toner i Grønland

af Morten Levy

Birgit Lyng: Rytmask musik i Grønland.
PUBLIMUS 1981.

Det politiske gennembrud, som den grønlandske selvbevidsthed har oplevet de sidste 10-15 år – hernede måske især forbundet med enkelte toppe som Moses Olsens valg til Dansk Folketing 1971, forsøget på at fastholde ejendomsretten til Grønlands undergrund, kampen for en hjemmestyreordning og dennes indførelse i 1979, – dette gennembrud er ikke sprunget ud af den blå luft. Der er den politiske, sociale og kulturelle forhistorie. Men der er også de samtidige kulturelle og kunstneriske fremstød, som har været af den største vigtighed, netop for den nye selvfølelse, som det politiske gennembrud har levet af.

Den store fortjeneste ved Birgit Lynges bog er at den fastholder og dokumenterer det boom af grønlandsksproget rock- og folkesangermusik, som har en så væsentlig andel i den ny grønlandske tro på sig selv. Forfatteren boede i Grønland 1973-77 og har tydeligvis et nært forhold til sit emne. Hendes praktiske gennemgang af den grønlandske Rock- og »Folk«-scene i 70'erne er klart den vægtigste del af hendes bog. Med belæg bl.a. i en masse båndindspillede samtaler med involverede personer og i egne indtryk, og krydret med gode billeder og avisudklip af forskellige art, tegner hun et veldokumenteret billede af en musikbevægelse som er mere rig og modsætningsfyldt end i det mindste jeg vidste af.

Jeg vidste ikke, at der i Grønland bliver udsendt adskillige kassettebånd af små eller større selskaber, ganske vist stort set af dårlig lyd kvalitet.

Jeg vidste ikke, at der i den grønlandske befolkning var en så glubende appetit på alle sådanne udgivelser, inklusive de her fra syddanmark producerede Demos- og Ulo-plader. Det fremgår således, at hver af de af det dansk-grønlandske selskab ULO producerede LP'er sælges i 5-6.000 eksemplarer deroppe (s. 76).

Jeg havde heller ikke tænkt over, hvor stor en rolle netop kassettebånd spiller i kulturformidlingen i et land hvor det er så svært at rejse.

Jeg vidste ikke, at der ved siden af den nationalbevidste rock- og »folk«-musik også siden 50-erne findes en »Vaisat«-musik, som er ny-arrangerede amerikanske evergreens og Country & Westerns med grønlandske tekster! Det var nyt for mig, at selskabet ULO, som med store udgifter og praktiske vanskeligheder bl.a. har lavet dobbelt-LP'er fra flere Aasivik-stævner, må klare sig uden støtte, selv fra den danske stat, som på hver LP tjener mere end dobbelt så meget som pladeselskabet via diverse afgifter (s. 68). Jeg vidste heller ikke, at det grønlandske hjemmestyre fra 1980 har givet officiel støtte til Aasivik-stævnerne, trods disses noget socialistiske image, eller at det første hjemmestyre-år, 1979, af landstinget blev erklæret for et »sangs år«.

Birgit Lyng diskuterer også radioens (meget positive) og fjernsynets (betydelig mere problematiske) rolle, ligesom hun behandler de lejligheder og situationer, hvor der sker direkte musik»formidling«, dvs: i dagligdagen, i klubber, foreninger, skole, kirke, sangkor, – og ikke mindst ved forskellige stævner, hvor det årlige Aasivik (1976-) er det vigtigste.

Bogen »Rytmask musik i Grønland« bygger på forfatterens hovedfagsspeciale for musikvidenskabeligt institut, Aarhus Universitet. Denne omstændighed mødes i bogen som en trang fra forfatterens side til at virke »videnskabelig«, og herfra stammer nok dens største svagheder, som kort fortalt er, at bogen kom-

mer til at virke lidt dum, når den prøver at spille klog.

Et par eksempler:

Om blandingskulturproblemet: »Oftest har udviklingsforløbet i mødet med de fremmede kulturer været: skepsis over for eller forblænding af udefrakommende nye ting, bundfældning, og først derefter vurdering af det nye, hvilket så har medført accept eller forkastelse af de fremmede kulturers elementer« (s. 125).

Om ældre grønlandsk musik: »Sangene er ikke blevet skrevet ned, men er blevet overleveret mundtligt, hvilket kan have været medvirkende årsag til, at der i dag ingen dateringer findes på dem« (s. 28).

Om det gamle »klasseløse samfund«: »Dog kunne en person i kraft af sin dygtighed få en vis ledende stilling, men kun i situationer, hvor man havde brug for personens dygtighed og kunne drage nytte deraf. Hvis en person forsøgte at gøre sig til mere, end vedkommen-de var, blev hun lige så stille holdt nede af den grønlandske humoristiske sans«. Sikkert rigtigt, men hvor har forfatteren det fra?

Endnu en ting i denne forbindelse. Det er god videnskabelig skik at trække grænserne op for det, man vil behandle, men når hun udvælger den musik, hun vil analysere ud fra følgende kriterier: det skal være plademusik, udkommet i 70-erne, produceret og distribueret af et alternativt forlag (!), musikken skal have et formuleret formål til grund for udgivelsen, medfølgende trykte tekster, og grundige oplysninger om musik, musikere, etc. (s. 9), – så virker det omvendt: som om hun først finder, hvad hun vil analysere og derefter brygger et sæt kriterier sammen, der rammer netop det.

Sådanne ting er irriterende fordi de er så tåbelige. Og det er synd, for der er mere stof i bogen end som så. Der er en historisk redegørelse, og der er en analytisk gennemgang af udvalgte numre.

I den historiske redegørelse er der adskillige væsentlige træk. Det er godt, hun har den grønlandske spillemandsmusik med, som i dag er ret ukendt, men som eskimoerne lærte

foto fjernet
af copyrightmæssige hensyn

Elektrisk musik til dansefolk, Billedet er fra slutningen af 60'erne (s. 41 i bogen; foto: Adam Wiehe).

af hvalfangere fra alle lande. Der findes på Dansk Folkemindesamling fonogrammer fra århundredets begyndelse af denne violin- og harmonika-musik (hvad Lyngé åbenbart ikke er klar over) og de dokumenterer en yderst levende og betagende spillemåde. Hun har gode iagttagelser om den danske kulturimperialisme. F.eks. citerer hun, efter at have dokumenteret udbredelsen af 50-ernes »Vai-gat«-musik og – i 60-erne et gennembrud af rockmusik inspireret af Beatles, Stones, Who etc., – en betænkning fra Udvalget vedrørende Folkeoplysning i Grønland (1969) for følgende: »Inden for de seneste år har Studenter-sangerne og Radioens Drengkor været på turne i Grønland. Endvidere gennemførte violinisten Wandy Tworek sammen med Henry Hansen og hans spillemænd i juni 1968 en

turne, der omfattede de fleste byer i Vestgrønland. – For at styrke musikinteressen foreslås det, at der sendes mindre grupper på turne i Grønland, både alsidige entertainere, små klassiske ensembler og folkemusik-, beat- og jazzgrupper. Ved udsendelsen af en musikpædagog kunne man endvidere stimulere musikundervisningen i skolerne, herunder aften- og ungdomsskolerne«. Men ikke et ord om grøn-lændernes egne forsøg. (s. 40).

Mens man for den ældre kulturhistories vedkommende kan savne indføling, – den traditionelle musik, gædes der let hen over, Knud Rasmussens indsats for bevaringen af sagn og eventyr nævnes ikke, – så synes hendes gennemgang af nyere kulturhistorie ofte to the point.

foto fjernet
af copyrightmæssige hensyn

Gruppen »Sume« ved en mini-musikfestival i Nuuk, sommeren 76 (s. 160 i bogen; foto: AG/Grønlandsposten).

Hvad musikanalyserne angår, så virker de rimelige. De koncentrerer sig ganske vist, trods de fine udvælgelseskriterier i meget høj grad om en enkelt udgivelse (gruppen Sume's første LP fra 1973), men jeg synes hun får væsentlige ting med.

Birgit Lynges hovedsynspunkt her er, at der, trods det, at den grønlandske rock er forankret i angelsaxisk Mainstream Rock, dog optræder specifikt grønlandske træk i den. Til dels sproget (det er indlysende). Men tildels også musikalske træk, og her nævner hun bl.a. konkret (s. 158): At visse ekstra 5'te-takter i Sume's musik kan stamme fra udholdte toner i den grønlandske flerstemmige sangtradition. At Sume's sange er domineret af tonegentagelser og melodiforløb holdt indenfor 3-5 toner uden skalabevægelse.

At der optræder visse enkle strukturer domineret af spring op til kvinten.

Hun mener, at sådanne træk har forbindelse med den traditionelle grønlandske musik, specielt trommesangen. Og hun har sikkert ret, men så synes jeg netop, det er ærgerligt, at hun bevidst har undladt en nærmere omtale af denne musik (se s. 10).

Jeg synes med andre ord hendes gode fornemmelse fortjener lidt mere end at være netop – en god fornemmelse. I musikanalyserne savner jeg iøvrigt en gennemgang af blot et af de talrige bånd, hun nævner er udgivet af små grønlandske selskaber. Hvad er det egentlig, de har at byde på?

Smag og behag skal jeg ikke diskutere, og hvis hun på mærkelig måde styrer uden om Rasmus Lyberth, hvis hun erklærer den udmærkede rockgruppe Sume for at være genial (s. 183), og hvis hun synes om det åndssvage udtryk »Rytmask musik«, så er det helt i orden for mig. Jeg har heller ikke noget imod at hun kalder Maasi Lynges gode nummer »Vore egne Klæder« for punk, skønt den er ret langt ude. Men det er kedeligt, at hun vil eksportere vores danske universiteters umulige ideologiske musikholdning til Grønland.

»En oplæring i at øve kritik på musikken vil være nødvendig, hvis man skal modvirke en for voldsom udvikling af grønlandsk industri-musik«. (s. 186).

Om radioen: »Det medførte en periodevis misbrug af disco-musik og anden udenlandsk underholdningsmusik«. – Hvad er der nu i vejen med disco-musik?

Igen, s. 60: »Grønlænderne har imidlertid brug for den udenlandske musik, dog ikke som baggrundsmusik, men som lyttemusik. – En sådan brug af den udenlandske musik kræver en oplæring i at »lytte« til musikken og der- ved kunne få et æstetisk udbytte af den«.

Birgit Lynges bog er, som man vil se en inhomogen udgivelse med en del løse ender. Men den er forfriskende, fordi hun – som den første – dokumenterer bredden af den nye grønlandske rock- og »folk«-musik og dens omstændigheder.

Nye bøger

En liste over nye bøger, som vi mener har interesse for vore læsere. Listen tilstræber ingen form for fuldstændighed.

Jens Brincker, Finn Gravesen, Carsten E. Hatting og Niels Krabbe: *Den europæiske musikkulturs historie, 1740–1914*. Gyldendals musikhistorie bd. 2. Kbh. 1983. 368 s., kr. 240,00 (fås kun i subscription: Bd. 1–4 kr. 960,00).

Floh de Cologne (udg.): *Rock gegen rechts. Beiträge zu einer Bewegung*. Dortmund 1980. 208 s., DM 12,80.

Carl Dahlhaus og Giwi Ordschonikidse (udg.): *Beiträge zur Musikkultur in der Sowjetunion und in der Bundesrepublik Deutschland*. Hamburg og Wilhelmshaven 1982.

Carl Dahlhaus og Helga de la Motte-Haber (udg.): *Systematische Musikwissenschaft*. Neues Handbuch der Musikwissenschaft, Bd. 10. Wiesbaden 1982. 367 s.

Åke Davidsson: *Bibliografi över svensk musiks litteratur 1800–1945*. 2. forøgede udgave. Stockholm 1980. 267 s.

Constantin Floros: *Brahms und Bruchner*. Studien zur musikalischen Exegetik. Wiesbaden 1980. 248 s., DM 32,00.

Michael Fütterer: *Das Madrigal als Instrumentalmusik*. Versuch einer Aufführungspraktischen und geistesgeschichtlichen Neuinterpretation des Cinquecento-Madrigals. Regensburg 1982. 291 s. (Kölner Beiträge zur Musikforschung, 119).

Peter le Huray og James Day: *Music and Aesthetics in the Eighteenth and Early Nineteenth Centuries*. Cambridge University Press. 597 s., £ 35,00.

Otto Kolleritsch (udg.): *Alexander Skrjabin*. Graz 1980. 164 s.

Hellmuth Kühn og Peter Nitsche: *Internationaler Musikwissenschaftlicher Kongress. Bericht über den Internationalen Musikwissenschaftlichen Kongress, Berlin 1974*. Kassel m.fl. 1980. 632 s., DM 106,00.

Heinrich Lübke: *Lübbes Strawinsky-Lexikon*. Bergisch Gladbach 1982. – Alfabetisk opstillede værkcommentarer.

Tove Pedersen, Inga Vendelbo og Ulla Larsen. *Bogen om syngepigerne og bakken*. Kbh. 1983. 208 s., kr. 148,50.

Povl Schmidt og Jørgen Gleerup: *Livsrums oplevelsesformer*. Kulturhistorisk billedrække 1700–1900. (Dansk kulturhistorie og bevidsthedsdannelse 1880–1920, bd. 13). Odense 1982. 132 s., kr. 97,60.

Povl Schmidt og Jørgen Gleerup: *Rids af offentlighedsformernes udvikling i Danmark 1660–1901*. (Dansk kulturhistorie og bevidsthedsdannelse 1880–1920, bd. 1). 2. let rev. udgave, Odense 1982. 121 s., kr. 73,20.

Søren Schmidt og Kirsten Toksvig: *Mix. Musik for millioner*. Kbh. 1983. 72 s. + kasettebånd. – Om pladebranchen og pladeindspilning på kommercielle og alternative forlag, beregnet til undervisningsbrug.

Almut Seidel: *Soziale Kulturarbeit am Beispiel Musik*. Überlegungen zum Zusammenhang von Musik und Sozialpädagogik und Vermittlungsproblemen im Rahmen der Ausbildung. Regensburg 1980. 194 s., DM 35,00.